

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА СР ЦРНЕ ГОРЕ У 1971. ГОДИНИ

I

Органи управљања

Радна заједница је у току 1971. године одржала девет сједница, од којих три са представницима друштвене заједнице.

На сједницама Радне заједнице, поред осталог, утврђен је средњорочни план за период 1971—1975. године и текући и оперативни план за 1971. год., донесене измјене и допуне Статута, донесен Правилник о организацији и пословању часописа „Историјски записи“, донесен финансијски план, усвојен извјештај о раду и завршни рачун за 1970. годину, извршен избор предсједника Радне заједнице, чланова Управног одбора, чланова Научног вијећа, Редакције и одговорног уредника часописа „Историјски записи“, руководиоца Архива за раднички покрет и једног радника у научно звање.

Радна заједница је непосредно одлучивала и о свим другим питањима у вези с пословном политиком, коришћењем и располагањем средствима за рад, међусобним радним односима и другим питањима од значаја за испуњење обавеза и остваривање права радника и Института у цјелини.

Извршни орган

Управни одбор, који броји пет чланова, одржао је у току 1971. године пет сједница.

На својим сједницама Управни одбор је рјешавао послове који су му статутом и одлукама Радне заједнице стављени у надлежност.

Поред осталог, Управни одбор је утврђивао предлоге средњорочног и годишњег програма рада, предлоге општих и појединачних аката, разматрао извјештај о раду и завршни рачун, периодични обрачун, одлучивао о висини ауторске накнаде за објављене радове, организовао сталне и повремене комисије и сл.

Управни одбор је по свим питањима о којима је расправљао доносио предлоге, препоруке, одлуке, закључке и ставове, па је тиме допринио да се лакше и успјешније рјешавају нека питања на сједницама Радне заједнице.

Стручни орган

На сједници Радне заједнице са представницима друштвене заједнице од 26. фебруара 1971. године изабрани су нови чланови Научног вијећа, и то: др Славко Мијушковић из Котора, др Глигор Станојевић и др Владо Стругар из Београда, др Димо Вујовић, др Новица Ракочевић, др Радоје Пајовић и др Јован Бојовић радници Института.

У току 1971. године Научно вијеће је одржало три сједнице. На њима је разматран извјештај о раду Института за претходну годину, утврђен предлог научноистраживачког рада за 1971. и за 1972. годину, одређивани рецензенти за поједине рукописе, утврђен предлог о избору у научно звање једног радника и др.

Научно вијеће је у току 1971. године примило за штампу сљедеће рукописе: *Четнички и сепаратистички покрет у Црној Гори 1941—1945.* од дра Радоја Пајовића, *Стара Црна Гора у НОБ-и* од дра Ђура Вујовића, *Односи Црне Горе и Француске 1860—1914.* од дра Дима Вујовића, *Шумарство и ловство у бившој црногорској држави* од дра Душана Вучковића, *Односи Црне Горе и Србије 1903—1918.* од дра Новице Ракочевића, *Помену црногорских племена у которским споменицима*, књ. II, од Риста Ковијанића и *Збирка докумената о ЦАСНО-у* од Зорана Лакића.

У складу са предметом рада, задацима и пословима у Институту, и организационе јединице су одржавале своје сједнице и на њима расправљале о планирању и извршењу задатака, као и о низу других послова који су од значаја за успјешније пословање. Посебно,

одјелења у научном сектору одржала су четири заједничка састанка и на њима разматрала извршене планираних задатака за протеклу годину, као и о годишњих и тромјесечних планова рада, затим рад и задатке часописа *Историјски записи*, припреме за научни скуп поводом 30-годишњице устанка, Нацрт закона о организацији и финансирању научних дјелатности, повећање хонорара за објављене радове и редакцијског хонорара за уређивање часописа и др.

Унутрашња организација

Сагласно Статуту, Институт има пет организационих јединица, које нијесу самосталне и немају својство правног лица, и то: Одјелење за историју Црне Горе до 1918. године, Одјелење за историју Црне Горе после 1918. године (у оквиру научних одјелења ради библиотеке), Архив за раднички покрет, Општа служба и Рачуноводствено-комерцијална служба.

У научном сектору (Одјелење за историју Црне Горе до 1918. и Одјелење за историју Црне Горе после 1918. године) радило је 10 радника Института, рачунајући и два радника Архива.

У Архиву за раднички покрет радила су четири радника (руководилац Архива, сарадник за мемоарску грађу, архивски помоћник и дактилограф).

У Библиотеци, која је у саставу научног сектора, радила су два радника (вршилац дужности руководиоца и књижничар).

У сектору општих и рачуноводствено-комерцијалних послова радило је шест радника.

У свим секторима радило је 19 радника (два радника Архива су радила и на пословима у научном сектору, а један од њих у библиотеци), од којих су 10 са високом стручном спремом, два са вишом, три са средњом, два са нижом и два радника без квалификација.

Од осам сталних научних радника шесторица имају докторат наука.

И поред јасног дефинисања потребе за новим кадровима у вези са

остваривањем дугорочних задатака Института, нијесмо успјели да задовољимо потребе за пријем кандидата који би се, усавршавањем уз рад, оријентисали на изучавање неких периода историје Црне Горе.

II

НАУЧНИ И СТРУЧНИ РАД

На научноистраживачким задацима, по плану рада који је утврђен од стручних и других тијела, радило је 10 радника Института и осам спољних сарадника. Један број радника Института је, поред рада на планираним и уговореним темама, био доста ангажован и на ранијим радовима.

Одјелење за историју Црне Горе до 1918. године

Научни радници у овом одјелењу радили су на четири уговорена научноистраживачка задатка, и то:

1. — *Црна Гора у плановима Аустро-Угарске почетком XX вијека*

Носилац задатка је др Новица Ракочевић, самостални истраживач. Он је у току 1971. год. исписивао микрофилмовану грађу, прегледао литературу и штампу и провео 25 дана на истраживачком раду.

На рукопису „Односи Црне Горе и Србије 1903—1918“, који је завршен у току 1969. године, радио је пет мјесеци.

Осим рада на поменутих темама, др Ракочевић је написао неколико чланака.

2. — *Извршење одлука Берлинског конгреса о Црној Гори*

На овом задатку радио је Новак Ражнатовић, истраживач. Он је у току 1971. године написао прву верзију рукописа.

3. — *Државно уређење Црне Горе 1851—1878.*

Носилац задатка је Радоман Јовановић, истраживач. Он је у току 1971. године писао прву верзију рукописа.

Поред овог основног задатка, Јовановић је био посебно ангажован као одговорни уредник часописа *Историјски записи*, а написао је и више краћих приказа и биљешки.

4. — Црна Гора од краја XVIII до средине XIX вијека

На овој теми радио је др Ђоко Пејовић, виши научни сарадник. Он је у току 1971. године завршио библиографију радова и грађе и извршио њихову категоризацију за ову тему.

Др Пејовић је коначно завршио рукопис *Просвјетни и културни рад у Црној Гори 1918—1941. г.*, извршио коректуре и израдио регистре књиге *Развитак просвјете и културе у Црној Гори 1852—1916*, припремио за штампу рад *Политика Црне Горе у Затарју и Горњем Полимљу 1878—1912. год.*

Спољни сарадници

1. — На теми *Црна Гора уочи кримског рата* радио је др Бранко Павићевић из Београда.

2. — *Грађа о раду Централне комисије 1813—1814. године*

На овом задатку ангажовани су др Славко Мијушковић, Грација Брајковић, Ристо Ковијанић и Милош Милошевић из Котора.

3. — *Историја филозофије у Црној Гори*

Рад на овом пројекту уговорен је са Савезним фондом за финансирање научних дјелатности у децембру 1970. године. Уговором је утврђена динамика финансирања по годинама, а предвиђено је да се изради пет монографија и библиографија.

У току 1971. године постигнут је споразум да библиографију свих текстова из области филозофије до 1945. године изради Централна библиотека на Цетињу, а нађени су и аутори за израду пет предвиђених монографија.

Одјељење за историју Црне Горе послје 1918. године

Рађници овог одјељења радили су на седам уговорених научноистраживачких задатака, и то:

1. — *КПЈ у Црној Гори 1919—1929. године*

На овој теми ради др Јован Ђојовић, истраживач. Он је у току 1971. године вршио истраживања.

За књигу *Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори 1918—1929.* направио је регистре.

Др Војовић је написао више чланака, приказа и биљешки.

2. — *Преглед историје радничког покрета у Црној Гори*

И на овом задатку ради др Јован Бојовић, истраживач. Аутор је у току 1971. године вршио истраживања за период до 1914. год.

3. — *Црногорска федералистичка странка*

Носилац задатка је др Димо Вујовић, виши научни сарадник и директор Института. Он је у току 1972. године вршио истраживања и прибирао материјал. Прије свега, радио је на исписивању црногорске штампе између два свјетска рата, вршио списе из литературе и истраживао у архивима у Београду и Загребу.

У току године др Вујовић је извршио коректуру своје књиге „Црна Гора и Француска 1860—1914“.

Као шеф делегације југословенских историчара боравио је у СССР—у 10 дана и том приликом посјетио многе научне и високошколске установе, гдје се упознао са научним и наставним радом у области историје.

4. — *НОП у Црној Гори од средине 1942. до капитулације Италије*

На овој теми ради др Радоје Пајовић, истраживач. Он је у току године вршио истраживања у Војноисторијском институту у Београду у трајању од два мјесеца. Истовремено је водио разговор са преко 40 бивших актера НОП-а у Црној Гори.

Др Вујовић је учествовао на два научна скупа и написао или објавио четири рада.

5. — *Однос КПЈ према припадницима грађанских партија у Црној Гори — Народноослободилачки фронт (1941—1945)*

На овој теми ради др Радоје Пајовић, истраживач. Он је у току 1971. године обавио научноистраживачки рад у трајању од 50 дана. Завршио је истраживања (сем јед-

ног мањег фонда) и почео са писањем рада.

Др Пајовић је обавио допунска истраживања и за тему *Четнички и федералистички покрет у Црној Гори (1941—1945)*

6. — *Црногорска народна омладина 1941—1945*

На овој теми радио је Славко Станишић, руководилац Архива за раднички покрет. Он је у току 1971. године вршио истраживања у Архиву Института.

7. — *Организациони развитак КПЈ у Црној Гори 1941—1945*

На овој теми радио је Павле Милошевић, сарадник за мемоарску грађу и в.д. руководиоца шефа библиотеке. Он је у току 1972. године прегледао и исписивао грађу из Архива Института.

Осим тога, Милошевић је написао један чланак, неколико приказа и биљешки.

Спољни сарадници

1. — *НОП у окупираним градовима*

На овом задатку ради мр Мило Стругар, савјетник у Републичком заводу за унапређивање школства. Он је у току 1971. године извршио знатна истраживања у већем броју мјеста у Црној Гори.

2. — *Народна власт у Црној Гори*

Носилац задатка је Зоран Лакић, савјетник у Републичком секретаријату за образовање, културу и науку. Он је у току 1971. године вршио истраживања у локалним архивима у Чачку, Титовом Ужичу, Фочи, Јајцу, Бихаћу, Иванграду, Херцег-Новом и у Архиву СР Црне Горе у Цетињу. Такође је обавио истраживања и у Институту за раднички покрет Босне и Херцеговине као и у Београду.

3. — *Економске и политичке прилике на црногорском селу 1918—1941.*

На овој теми ради Милан Ивановић, професор из Титограда. Он је у току 1971. године вршио истраживања црногорске штампе која је излазила непосредно после II свјетског рата и југословенске е-

кономске литературе која се односи на карактер и степен економског развоја Црне Горе и Југославије у периоду између два рата.

III

УЧЕШЋЕ РАДНИКА ИНСТИТУТА НА НАУЧНИМ И ДРУГИМ СКУПОВИМА

1. — *Устанак и револуција у Црној Гори 1941—1945*

У организацији Историјског института одржан је у Титограду од 21. до 23. јуна 1971. године научни скуп посвећен 30 годишњици устанка и револуције у Црној Гори. Циљ скупа био је да се што солидније расправе нека важна али још неразјашњена или недовољно обрађена питања из историје Црне Горе и њене улоге у народноослободилачком рату. Поред историчара који се професионално баве нашом новијом историјом, скупу је присуствовао и већи број учесника ослободилачког рата и револуције, претежно истакнутих политичких и војних функционера, од којих је око петнаест њих поднијело реферате и учествовало у дискусији. На скупу је разматрано 37 реферата и саопштења, од којих шест из Института.

На скупу је узело учешћа са рефератима, односно саопштењима, шест радника Института, и то:

др Јован Бојовић, „Политичка активност КПЈ у Црној Гори крајем 1940. и почетком 1941. године“;

др Димо Вујовић, „Партизанска штампа и средства информисања у Црној Гори у првој години НОР-а“;

Павле Милошевић, „Одјек и посљедице пљеваљске битке у Црној Гори“;

др Буро Вујовић, „О неким проблемима проучавања историје НОР-а за период од средине 1942. год. до капитулације Италије“;

др Радоје Пајовић, „Однос црногорских четника и њемачког окупатора од капитулације Италије до краја рата“;

Славко Станишић, „Други конгрес УСАО-а Црне Горе и Боке.

Сви материјали са скупа објављени су у два двоброја часописа *Историјски записи* за 1971. годину. 2. — 1941. у историји народа Босне и Херцеговине

На овом скупу, одржаном у Дрвару 7, 8. и 9. октобра 1971. године, узео је учешћа др Радоје Пајовић. Он је поднио реферат „Четничка војна организација у југоисточној Херцеговини и њен однос са четничком организацијом у Црној Гори у периоду јули 1941 јуни 1942. године“.

3. — *Почеци социјалистичке штампе на Балкану*

На овом међународном научном скупу, одржаном у Београду 20. и 21. децембра 1971. године, учествовао је др Новица Ракочевић са рефератом „Радничке новине и Црна Гора 1913—1914“.

4. — *Семинар за наставнике и професоре историје у Котору*

Историјски институт се ангажовао у организовању семинара за наставнике и професоре историје, који је одржан у Котору крајем марта 1971. године. Прије свега Институт је у заједници са Управом Друштва историчара Црне Горе учествовао у утврђивању програма семинара и одређивању појединачних тема и предавања, с тим што је из свог састава ангажовао пет предавача. Основна тема семинара била је: Црна Гора у првој половини XX вијека.

Из Института су одржана следећа предавања: „Развитак просвете и културе у Црној Гори 1852—1916“ (др Ђоко Пејовић); „Односи Црне Горе и Аустро-Угарске 1903—1914“ (др Новица Ракочевић); 1918. година у Црној Гори“ (др Димо Вујовић); „О револуционарном покрету у Црној Гори у периоду парламентаризма“ (др Јован Бојовић) и „Преглед НОВ-е у Црној Гори“ (др Радоје Пајовић). Ова предавања су припремљена за штампу и биће објављена у посебном зборнику.

5. — *Скуп у вези са поставком историјског музеја на Цетињу*

Историјски институт је узео активног учешћа у дискусији о поставци Историјског музеја на Цети-

њу, коју је организовала Управа Музеја — Цетиње. На скупу који је у вези са тим организован узело је учешћа шест другова из Института, који су поднијели следећа саопштења: „Црна Гора 1850—1878“ (Радоман Јовановић); „Црна Гора 1878—1903“ (Новак Ражнатовић); „Из историје Црне Горе од 1918—1941. године, са посебним освртом на уједињење Црне Горе и Србије“ (др Димо Вујовић); „Развитак социјалистичке мисли и радничког покрета у Црној Гори до 1941. године“ (др Јован Бојовић); „Црна Гора у ослободилачком рату и револуцији“ (др Радоје Пајовић); „Подловћенска Црна Гора у НОВ-и 1941—1945“ (др Буро Вујовић).

Ова посљедња четири саопштења су објављена у Годишњаку цетињских музеја.

IV

ИЗДАВАЧКА ДЈЕЛАТНОСТ

У току 1971. године изашао је из штампе двоброј 3—4 „Историјских записа“ за 1970. годину. Читаво годиште (два двоброја) за 1971. годину испуњено је материјалима са симпозијума који је био посвећен тридесетогодишњици устанка и револуције 1941—1945.

Осим „Историјских записа“, Институт је у току године издао двије књиге: *Развитак просвете и културе у Црној Гори 1852—1916* од др Ђока Пејовића и *Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори (1918—1945)* књига 1, 1918—1929, коју је приредио др Јован Бојовић. У штампи је књига „Црна Гора и Француска 1860—1914“ од дра Дима Вујовића.

V

АРХИВ ЗА РАДНИЧКИ ПОКРЕТ

У току 1971. године радници Архива су пружали редовне услуге научним и јавним радницима, заинтересованим појединцима и институцијама, како путем омогућавања коришћења грађе у Архиву

тако и деловањем писмених обавјештења или прекуцавањем докумената. У току године, поред радника Института, за писање научних радова и пригодних чланака грађом архива се користило 15 научних и јавних радника са стране, као и неколико институција. Музејима Цетиња уступљена је, пошто је сређена, збирка фотокопија докумената и фотографија са изложбе поводом 40-годишњице Партије у Црној Гори.

У току године радници Архива су прикупили и средили неколико десетина докумената из предратног и ратног периода.

Сређена је грађа Среског комитета СК Колашин за период 1945—1957.

За потребе Архива и Института током године микрофилмовано је око 200 метара филма и око 1500 страница ксерографисано.

У току године скинуто је са магнетофонских трака и редиговано 10 сјећања.

У току године набављени су апарати за микрофилмовање и микрочитач. Адаптирана је и просторија за фотолабораторију.

VI

БИБЛИОТЕКА

У току 1971. године радници библиотеке обавили су следеће послове: направљен и уазбучен азбучни каталог и извршена његова ревизија упоређивањем листића са расположивим фондом; откуцани и раздвојени у оквиру слова листићи цјелокупног фонда библиотеке за стручни каталог; извршен размјештај часописа по сигнатурама ради лакшег руковања; повезано око 50 оштећених књига и сви комплекти новина који су пристизали у библиотеку; сва принова инвентарисана, смјештена и обрађена по правилима азбучног каталога; набављено 220 нових књига, од којих 90 примјерака размјеном, пет поклоном и 125 куповином; успостављена размјена са девет сродних институција у земљи; извршен попис непотпуне и оштеће-

не периодике која се чува у библиотеци и испитана могућност њеног комплетирања уз помоћ Централне библиотеке на Цетињу; путем поклона од Илме Пеличића из Зете дошло се до готово свих бројева „Зете“, листа који је прије рата излазио у Подгорици; извршено грубо сређивање архивске грађе која се чува у библиотеци (око 60 фасцикла); извршен попис свих локалних листова друштвених и привредних организација који излазе у Црној Гори — у циљу њиховог набављања;

VII

ОПШТА СЛУЖБА И РАЧУНОВОДСТВО

У току године ове службе су доста успјешно обавиле разне послове правног, кадровског, рачуноводствено-комерцијалног и техничког карактера.

Поред низа редовних послова, који су везани за редовну дјелатност, ове службе су припремиле потребне материјале за 17 сједница Радне заједнице, Управног одбора и Научног вијећа, сачиниле нацрте и радиле на побољшању и усклађивању неколико општих аката Института са Уставним амандманима и новим законима.

VIII

САРАДЊА И КООРДИНАЦИЈА СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Институт је као члан Заједнице институција за изучавање нове историје народа и народности Југославије и његов Архив као члан Савеза друштава архивских радника Југославије успјешно сарађивао са поменутиим институцијама и извршавао своје обавезе према њима;

У току године, због организовања и ангажованости око неких поменутих акција, Институт је имао и нешто динамичнију сарадњу са неколико друштвено-политичких и стручних организација у Републици.